

Zorginstituut Nederland

ZorgCijfers Monitor

Zorgverzekeringswet en Wet
langdurige zorg 1^e kwartaal 2020

Juni 2020

Dit is een uitgave van

Zorginstituut Nederland

Postbus 320

1110 AH Diemen

www.zorginstituutnederland.nl

Auteurs

Michiel den Besten

Tufan Kiziltekin

Marcel van der Lee

Over de ZorgCijfers Monitor

De ZorgCijfers Monitor is een uitgave van Zorginstituut Nederland. Het Zorginstituut is onder andere verantwoordelijk voor het beheer van het Zorgverzekeringsfonds en het Fonds langdurige zorg, waaruit de betalingen aan zorgverzekeraars, zorgkantoren en zorginstellingen worden gedaan. Het Zorginstituut ontvangt de kwartaalstaten en declaratiegegevens van verzekerde zorg via zorgverzekeraars en zorgkantoren. Deze financiële datastromen worden geanalyseerd met gebruikmaking van de brede zorginhoudelijke kennis van het gezondheidszorgstelsel waarover het Zorginstituut beschikt. Zo leveren we een bijdrage aan het beter zichtbaar maken van kostenontwikkelingen in de zorg. Daarnaast bieden deze analyses aanknopingspunten voor het doorontwikkelen en evalueren van beleid.

Inleiding

Dit is de eerste Zorgcijfers Monitor van Zorginstituut Nederland over de kosten van het basispakket (Zorgverzekeringswet) en de langdurige zorg (Wet langdurige zorg) in 2020. Elke drie maanden publiceert het Zorginstituut over de verwachte kostenontwikkelingen. In deze monitor geven we een toelichting op de opvallendste kostenontwikkelingen uit de rapportage na afloop van het eerste kwartaal van 2020.*

Ontwikkelingen eerste kwartaal 2020

In verband met de uitbraak van het coronavirus in maart 2020 is deze Zorgcijfers Monitor beknopter dan gewoonlijk. Op basis van de cijfers over het eerste kwartaal kan namelijk nog geen inschatting worden gegeven van het effect dat deze uitbraak heeft op de verwachte kosten van het basispakket en de langdurige zorg. Als gevolg hiervan zijn we op dit moment terughoudend met het doen van uitspraken over de verwachte kostenontwikkelingen voor geheel 2020.

*Werkwijze

In de ZorgCijfers Monitor baseert het Zorginstituut zich op cijfers van zorgverzekeraars (basispakket) en zorgkantoren (langdurige zorg). De methodiek die zorgverzekeraars en zorgkantoren hanteren, verschilt:

Basispakket: zorgverzekeraars rapporteren elk kwartaal aan het Zorginstituut de verwachte jaarlijkse zorguitgaven van het basispakket. Zij rapporteren hierbij zowel de te verwachten lasten (ramingen) als de gedeclareerde lasten. Binnen de basisverzekering kunnen verzekeraars drie jaar lang ramingen rapporteren voor een bepaald jaar. In het derde jaar na afloop van het schadejaar wordt definitief vastgesteld welke zorguitgaven ten laste van dat jaar zijn gekomen. Dit heeft onder meer te maken met het tempo waarin kosten worden gedeclareerd; dit kan per zorgcategorie verschillen.

Langdurige zorg: in tegenstelling tot de ramingen van de verzekeraars richt de methodiek van de zorgkantoren zich uitsluitend op ramingen voor het kwartaal waarop de cijfers betrekking hebben. De analyse van de cijfers voor langdurige zorg beperkt zich daarom in deze ZorgCijfers Monitor tot een vergelijking van de kosten en het zorggebruik tot en met het eerste kwartaal van 2020 met die in dezelfde periode van 2019.

Verantwoording

Alle gerapporteerde bedragen kunnen nog naar boven of beneden worden bijgesteld. Het vaststellen van de definitieve inkomsten en uitgaven voor zowel de basisverzekering als de langdurige zorg heeft een doorlooptijd van meerdere jaren. De in deze publicatie vermelde cijfers zijn daarom nog niet definitief. In deze ZorgCijfers Monitor worden bedragen voornamelijk afgerond naar miljoenen euro's en procentuele veranderingen op 1 decimaal, tenzij meer detaillering noodzakelijk is in de toelichting. Hierdoor kunnen er kleine afwijkingen optreden tussen de bedragen en de veranderingen ervan.

Eerdere publicaties van de ZorgCijfers Monitor van Zorginstituut Nederland over de ontwikkeling van de zorgkosten zijn te vinden op: www.zorginstituutnederland.nl.

Basispakket

TABEL 1 | ZORGUITGAVEN ZVW (VERWACHTINGEN NA EERSTE KWARTAAL 2020; IN MLN. EURO'S)

Omschrijving	2019	2020	Absoluut verschil	Procentueel verschil
Huisartsenzorg (incl. multidisciplinaire zorg)	3.650	3.842	192	5,3%
Farmaceutische zorg	4.864	4.970	106	2,2%
Verpleging en verzorging	3.562	3.720	158	4,4%
Mondzorg	800	832	32	4,0%
Verloskundige zorg	238	343	105	44,0%
Medisch-specialistische zorg	23.920	24.828	908	3,8%
Paramedische zorg	804	869	66	8,2%
Hulpmiddelen	1.580	1.708	128	8,1%
Ziekenvervoer	753	796	44	5,8%
Ggz	3.964	4.122	158	4,0%
GRZ*, ELZ* en GZSP***	1.039	1.103	64	6,1%
Kraamzorg	304	314	10	3,2%
Diverse overige kosten	368	289	-79	-21,5%
Grensoverschrijdende zorg	433	428	-5	-1,2%
Kwaliteitsgelden	55	38	-17	-30,7%
Totaal	46.333	48.202	1.868	4,0%

*Geriatrische revalidatiezorg, **Eerstelijnsverblijf, ***Geneeskundige zorg voor specifieke patiëntengroepen

Gevolgen uitbraak coronavirus

Toen zorgverzekeraars eind april de eerste kwartaalstaten van 2020 aanleverden, was de uitbraak van het coronavirus nog maar kort bezig. Op dat moment konden zorginstellingen en zorgverzekeraars nog geen betrouwbare raming geven van de effecten van de corona-uitbraak op de zorguitgaven. Inmiddels heeft de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) in samenspraak met het ministerie van VWS, Zorgverzekeraars Nederland en het Zorginstituut een beleidsregel opgesteld voor de vergoeding van extra kosten die zorginstellingen maken in verband met corona en voor een bijdrage in de doorlopende kosten. Deze bijdrage moet voorkomen dat de continuïteit van zorginstellingen in gevaar komt door teruglopende zorgvolumes vanwege de corona-uitbraak. Op het moment van publicatie van deze monitor is de uitwerking van deze beleidsregel nog in volle gang. Daarom zijn de effecten van deze prestaties nog niet in tabel 1 te zien.

Op het eerste gezicht springen in deze kwartaalrapportage de kostenontwikkelingen in het oog van de verloskundige zorg, diverse overige kosten en kwaliteitsgelden. Deze kostenontwikkelingen zijn het gevolg van wijzigingen in de verantwoordingsmethodiek. Die leiden tot verschuivingen tussen deze rubrieken. Zo wordt bijvoorbeeld de integrale geboortezorg dit jaar verantwoord onder de verloskundige zorg, terwijl deze zorg in 2019 onder de post 'Diverse overige kosten' viel. Deze verschuiving bedraagt circa 95 miljoen euro. Daarmee zijn de verschillen grotendeels verklaard.

Langdurige zorg

TABEL 2: VERGELIJKING KOSTEN LANGDURIGE ZORG EERSTE KWARTAAL 2020 MET EERSTE KWARTAAL 2019 (IN MLN.)

	1 ^e kwartaal 2019	1 ^e kwartaal 2020	Absoluut verschil	Procentueel verschil
Verblijf in een zorginstelling	4.373	4.644	272	6,2%
Modulair pakket thuis (mpt)	254	277	23	9,2%
Volledig pakket thuis (vpt)	181	199	18	10,2%
Persoonsgebonden budget (pgb)	505	423	-82	-16,2%
Overige zorg	54	63	8	14,9%
Totaal	5.366	5.606	240	4,5%

Voortzetting van de voorschotten

Ook voor de langdurige zorg (Wlz) geldt dat de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus nog niet in deze rapportage zijn verwerkt. De NZa heeft ook voor de Wlz een beleidsregel vastgesteld voor de vergoeding van extra kosten die zorginstellingen maken in verband met de corona-uitbraak en voor een bijdrage in de doorlopende kosten. De extra kosten, zoals bijvoorbeeld de kosten van het inrichten van cohortafdelingen en de aanschaf van beschermingsmateriaal, worden achteraf vergoed. De doorlopende kosten worden in eerste instantie opgevangen door voortzetting van de voorschotten en ook achteraf door de NZa verrekend.

Over de extra kosten geeft de NZa naar verwachting in augustus 2020 een indicatie af in haar advies over het budgettair kader.

Pgb-betalingen tijdens corona-uitbraak

De gerapporteerde kosten van de langdurige zorg stijgen in het eerste kwartaal 2020 met 4,5 procent in vergelijking met het eerste kwartaal van 2019. De achterblijvende pgb-betalingen verstoren echter het totaalbeeld. Als gevolg van de corona-uitbraak zijn in maart 2020 namelijk veel pgb-betalingen stopgezet. In april zijn maatregelen genomen voor doorbetaling van pgb-betalingen voor niet-geleverde zorg. Hierdoor zal de in het eerste kwartaal gerapporteerde daling naar verwachting grotendeels worden gecompenseerd in het tweede kwartaal.

Precisering kosten extramurale dagbesteding

In de voorgaande ZorgCijfers Monitors bevatte de tabel voor Wlz-zorg nog de categorie 'Dagbesteding extramuraal'. Omdat onze bronnen en de verwerking daarvan met ingang van 2020 zijn verbeterd, kunnen we de kosten voor extramurale dagbesteding voor 98,7 procent toewijzen aan modulair pakket thuis (mpt) en voor 1,3 procent aan volledig pakket thuis (vpt). De totale kosten voor extramurale dagbesteding bedroegen in 2019 per kwartaal gemiddeld 116 miljoen euro.